

Obama, hyllad men chanslös i afrikanska val

Han kallas nationalhjärte i sin pappas hemland. Frågan är bara hur en politiker som Barack Obama skulle klara sig i Kenyas etniskt präglade politik.

– Man kommer ingenstans med den sortens blandad etnisk bakgrund, säger Charles Obyang-Obbo, ledarskribent på tidningen Daily Nation.

Men många kenyaner hoppas att Obamas exempel ska leda till en ny sorts politiker som kan korsa de etniska gränserna.

DEN LILLA BYN KOGELO HAR FÖRVANDLATS. För några år sedan var den bara en i mängden av avlägsna kenyanska småbyar, där elektriciteten aldrig dragits in och vägarna alltid förvandlats till lervälling efter regnen.

Allt det förändrades i november. Plötsligt skulle hela världen uppmärksamma den by som Barack Obamas pappa lämnade i slutet av 1950-talet. Kogelo blev symbolen för den amerikanske presidentens afrikanska ursprung.

– Obama är kanske amerikan, men han har aldrig kunnat glömma sina rötter här i Kogelo, sa John Fred, en av de stolta bybor som vakade hela valnatten i väntan på resultatet.

– Vår son är ute på fältet, så vi måste göra vad vi kan för att stödja honom, instämde den lite äldre Agnes Odima.

Insvepta i filter och uppkrupna i vita plaststolar följde de CNN:s valvaka på en generator driven tv, en av nattens få ljuskällor i den strömlösa byn.

När valresultatet kom pratade de politiska kommentatorerna på tv:n om förändring i världen. I Kogelo pratade man snarare om förvandling.

– Allt ändras nu, vi har ju en president i USA!

Internationella media belägrade Kogelo i Kenya när byns barnbarn Barack Obama vann presidentvalet i USA.

Foto: Magnus Bellander

REDAN SAMMA DAG var *Kenya Electric and Lighting Company* på plats för att dra ledningar genom byn. Vägarna bredades samma vecka. Att upprustningarna sammanföll med det amerikanska valet var givetvis en ren slump, påpekade myndigheterna.

Om det hade varit ett kenyanskt val hade den sortens förändringar knappast setts som en slump. Erfarenheten säger att kenyanska politiker i första hand levererar till just de områden som de har sina rötter i. Etnicitet, ekonomi och politik, allt är uppblandat och till synes oskiljaktigt i Kenya.

– Vår politik har varit baserad på regional och därmed etnisk rivalitet ända sedan självständigheten. Det innebär att politiska utnämningar och ekonomisk utveckling oftast gynnat de områden som har kopplingar till makthavarna, säger George Owino, som undervisar i sociologi på Maseno University.

DEN ERFARENHETEN PÅVERKAR även människors förväntningar på Barack Obama. Bättre järnvägar, nya fabriksjobb och mer turister är bara några förändringar som en del kenyaner tänker sig.

– Många tror att godsakerna ska börja regna ner över hela Kenya nu. Efter valet kunde man till och med höra en del som trodde att de framöver skulle kunna åka till USA utan pass eller visum, säger George Owino.

»»»»»»»»

Han själv hoppas på en annan sorts förändring: att Barack Obamas exempel ska motivera eller tvinga de kenyanska politikerna att ändra sitt eget beteende. Att sakfrågorna ska ta över i Kenya och att politikerna ska börja korsa de etniska gränserna, precis som Obama i USA. I nuläget är det snarare tvärtom. Det som kallas etniska motsättningar kan lika gärna beskrivas som motsättningar mellan olika politiska eliter som spelar an på etnicitet för egen vinnings skull.

– Men om det kom en politiker som försökte reducera den här sortens etniska prioriteringar och fördomar, så skulle den personen kunna få stöd. Inte minst om personen var uppriktig, säger George Owino.

PROBLEMET ÄR DET SISTNÄMMDA. Bland de kenyaner som firade Obamas seger verkade många rätt pessimistiska när det gällde de egna politikernas vilja att lägga ifrån sig etnicitetsglasögonen.

– Vi känner våra politiker. Många kan säga de där sakerna för att locka väljare från andra grupper, men skillnaden är att Obama verkligen menar det, förklarade Nick Ondiwa, en av många i Kisumu som firade segern på pubben.

Hans vänner Brian Sepa och Brian Ochieng nickade instämmande.

– Du hörde Obamas tal? Du såg att människor grät? Det händer bara om man verkligen menar det.

– Man ser på ansiktet att han är uppriktig!

Alla tre var för unga för att rösta 2002 när KANU-partiet förlorade makten för första gången på nästan 40 år. Det valet vanns av en bred koalition som enats om en gemensam presidentkandidat. En kandidat som väljare från alla etniska grupper röstade på, enligt George Owino.

– Människor tänkte att om vi ska bryta med det förflutna måste vi alla gå ihop. Vi trodde då att vi kunde göra oss av med etnicitetsspöket.

Men koalitionen blev kortlivad. Den nye presidenten Mwai Kibaki anklagades för att svika löften, behålla maktkoncentrationen och favorisera kikuyus på bekostnad av andra folkgrupper. Ledande politiker som hoppats på höga poster i regeringen bildade en ny opposition.

– Så de etniska intressena omgrupperades i nya former, säger George Owino.

INFÖR VALET 2007 VAR därför etnicitetsspöket väldigt levande. Det styrde många människors val och eldade på våldsamheterna efter valet.

Även Brian Ochieng hade det i bakhuvudet när han röstade.

– Ja, faktiskt, suckar han en smula generat vid pubbordet, och påpekar att han egentligen skulle vilja se en ledare som inte representerade särskilda grupper.

– Vi har haft presidenter som varit kikuyu och kalenjin. Hela tiden har den här regionen marginaliserats. Som luo tänker man därför att det är dags för någon från vår region som kan ordna till saker.

Efter USA-valet skrev en tidningskrönikör att många kenyaner nog inte bara fällde glädjetårar under Obamas segertal. Situationen i deras eget land var också en anledning till tårar.

”De kan också ha gråtit över hopplösheten de känner när de tänker på de löften som krossats av girighet, korruption, etnicitet och inkompetens”.

I andra tidningsartiklar påpekade ledande debattörer och politiker att det därför var hög tid för förändring i ljuset av Obama.

– Jag hoppas att Obamas seger kommer att hjälpa oss att höja ribban för ledarskap och öka det demokratiska utrymmet, sade nobelpristagaren Wangari Maathai.

– Vi måste nu städa upp vårt eget hus, förklarade vice president Kalonzo Musyoka.

Alla inser hur lång vägen dit är. Det tydligaste och mest ironiska exemplet är kanske att en politiker med Obamas bakgrund nog skulle få det svårt i dagens Kenya. Enligt Charles Obyang-Obbo, ledarskribent på tidningen *Daily Nation*, skulle den blandade etniska bakgrunden sätta stopp tidigt.

– En sådan bakgrund innebär att man inte har en solid ställning i någon grupp, och även den mest upplysta politiker i Kenya behöver det. Folk kanske säger bra saker om det, men till slut kommer det att användas emot en och vara en belastning.

MAGNUS BELLANDER
Nairobi